

Racistiske grupper

Spørgsmålsformulering: ”Også racistiske grupper bør have ret til at holde møder og tale deres sag”

Indledning: Generelt om debatten i forhold til spørgsmålsformuleringen

Mediedækningen vedrørende racistiske grupper er primært koncentreret omkring forskellige konfrontationer mellem disse grupper og deres omgivelser. Der er ikke i analyseperioden en større debat om et konkret forslag om enten at indskrænke eller udvide racistiske grupperes ret til at holde møder og tale deres sag.

Hvad angår mediestrømmens indvirkning på holdningsdannelsen synes tre hypoteser plausible:

1. Mediedækningen afføder en øget stillingtagen til spørgsmålet – og således en polarisering af holdningerne.
2. Givet den vidtstrakte (ikke mindst i et internationalt perspektiv) adgang til at give udtryk for racistiske holdninger og organisere sig omkring dem vil den bevægelse, de mediedækkede konfrontationer afføder, sandsynligvis gå i retning af en mere restriktiv holdning, hvor der er mere rum for bevægelse.
3. Da den debat, som de forskellige begivenheder trods alt afføder, har en mindre fremtrædende placering i mediebildet end selve rapporteringen af begivenheder, vil dens påvirkning kun nå de mest politisk opmærksomme. På denne baggrund kan der forventes at være forskel på bevægelserne hos mere henholdsvis mindre politisk opmærksomme grupper.

Mediedækningen i perioden

Der var i perioden i alt 23 forsideartikler, der faldt ind under udvælgelseskriterierne, heraf 10 i Information, 6 i Politiken, 4 i Aktuelt og 3 i Jyllands-Posten.

De dominerende begivenheder i forløbet finder alle sted i det nære udland:

- I efteråret 1999 myrdes en svensk fagforeningsmand og aktiv anti-racist. Kort tid efter går fire svenske dagblade sammen om at offentliggøre navne på og billeder af en række nynazister.
- I sommeren 2000 ruller debatten i Tyskland om regeringens ønske om at forbyde partiet NDP på baggrund af en række tilfælde af højreekstremistisk vold.
- I starten af 2001 afføder mordet på en 15-årig norsk dreng, der tidligere var stået frem efter at være blevet chikaneret af skinheads i Danmark, den største debat om, hvordan man skal konfrontere de nazistiske/racistiske grupper.

Gennemgang af mediedækningen omkring begivenhederne i perioden

Nedenstående oversigt viser de væsentligste mediebegivenheder vedrørende racistiske grupper i perioden. De vægtigste i dækningen er rykket længst til venstre:

1999	Februar-marts 1999	Etablering og reaktion mod naziborg i Nørresundby
	Juni 1999	Nazifest og autonome på Langeland
	Juni-juli 1999	Nazister i forbindelse med bilbombe mod politi i Sverige
	August 1999	Mange artikler - blandede
	Oktober-december 1999	Sverige: Mord på fagforeningsmand - fokus på nazisme i Skandinavien
November 1999	Nazifest og autonome i Torup ved Randers	
November-december 1999	Svenske dagblade offentliggør billeder af nazister	
2000	Januar 2000	Langelandsgruppe opløst - svar fra justitsministeren
	Januar 2000	Nazirock-retssag i Sverige med forbindelse til Danmark
	Februar 2000	Etårsdag for Nørresundbyprotest
	Marts 2000	Nazister fra pæne hjem tiltalt for mord på fagforeningsmand i Sverige
	Maj 2000	Hooligans og nazister i samarbejde
Juli-september 2000	Tyskland: Nazivold og forbudsplaner	
Oktober 2000	Borgermøde mod nazister i Svendborg - nazister chikanerede	
November 2000	200.000 til march mod nazisme i Berlin (kun JP-forside)	
2001	Januar-februar 2001	Norge: Mord på 15-årig - stor og principiel debat
	April-maj 2001	1. Maj i Berlin
	Maj 2001	Nørresundbyprotest slutter festligt med nazi-nederlag i retten
Oktober 2001	Rapport konstaterer øget dansk racisme efter 11. september	
2002	Februar 2002	Danisco-lukning => social deroute i østtysk by – grobund for nazister
	April 2002	Kendte musikere modtager dødstrusler fra nynzister (kun Pol.-forside)
	Maj 2002	Rapport: øget dansk racisme efter 11. september (kun Inf.-forside)
	Juni 2002	Regeringen forsøger at forbedre Danmarks ry vedr. racisme
August 2002	Retsindgreb mod muslimske organisationer	

I det følgende uddybes de største af begivenhederne, og det angives, hvis begivenheden har været på avisernes forsider. Selve udvælgelsen er foretaget på grundlag af dækningen som helhed, hvilket bl.a. indebærer, at der kan være en forsidehistorie om racistiske grupper mellem begivenhederne, som ikke omtales.

Februar-marts 1999: Rockerborgen i Nørresundby

I starten af februar rykker en gruppe nazister ind i en villa i Nørresundby, som de har arvet efter en afdød nazist. De forskanser sig bag et stort plankeværk og bebuder at ville starte en radiostation. Beboerne i området udtrykker ængstelse, og der bliver draget paralleller til rockerkrigen, idet beboerne på samme måde håber, at man kan fjerne nazisterne p.g.a. faren for, at naboerne skal komme i klemme i sammenstød med autonome grupper.

Der bliver afholdt en demonstration med bl.a. deltagelse af en gruppe autonome fra København, der ender med forsøg på at angribe naziborgen. Politiet får dog forhindret sammenstød, uden at nogen kommer til skade. Nogle autonome anholdes med våben før demonstrationen. Herefter begynder beboerne i kvarteret at mødes hver aften til fællessang foran huset.

I starten af marts svinger en af nazisterne med en økse efter en mand over plankeværket, hvorefter politiet ransager bygningen og finder en række våben.

Fællessangen dækkes sporadisk i den efterfølgende tid – bl.a. i forbindelse med et særligt arrangement den 9. april.

Juli 1999: Nazister sættes i forbindelse med et bilbombeattentat mod svenske politifolk

Et anonymt tip leder politifolk til en bil i Malmö. En bombe i bilen sårer en politimand alvorligt. Episoden kædes sammen med mordet på to politifolk i forlængelse af et bankrøveri samt en bilbombe mod et journalistpar, der havde skrevet kritisk om nynazismen. Nynazister formodes at stå bag disse episoder.

I forlængelse heraf er der usædvanlig mange artikler relateret til racistiske grupper i august – bl.a. naziborgen i Nørresundby, nazisme i USA og en engelsk journalists interview med nazileder Jonni Hansen, der benægter Holocaust.

Oktober-december 1999: Mord på fagforeningsmand og nazidebat i Sverige (4 forsider)

Den 12. oktober 1999 myrdes den svenske fagforeningsmand Björn Söderberg ved døren til sin lejlighed med flere skud gennem hovedet. Få dage senere anholdes tre nynazister for mordet. De tre er venner til en kollega til Söderberg, som blev afsløret som nazist af Söderberg en måneds tid før mordet og derefter afskediget.

Aviserne tegner et billede af en voksende nazisme i Sverige, som er mere omfattende og grovere end i Danmark. Flere mindre begivenheder bekræfter billedet: En bombe sprænges i et hus, der tilhører samme syndikalistiske fagforening som Söderberg, en anden bombe sprænges uden for musikeren Mikael Wiehes hus efterfulgt af naziråb, og skuespilleren Sven Wollter udsættes for grove trusler efter at have deltaget i et anti-naziarrangement. Sidstnævnte får efterfølgende døgnbeskyttelse af politiet under betydelig pressedækning.

Begivenhederne fører til en forbudsdebat i Sverige, som dog hovedsageligt blot refereres i de danske aviser. Det fremgår af en enkelt artikel, at et flertal af svenskerne ønsker en form for naziforbud, men generelt er billedet, at man (primært politikerne) ikke vil forfalde til disse metoder af de kendte pragmatiske (det nytter ikke) og principielle (ytringsfrihedens ukrænkelighed i

demokratiet) grunde. Der er imidlertid en væsentlig kritik af politiet for ikke at tage truslen alvorligt nok.

Den 30. november går de fire største svenske aviser sammen om en række artikler om nazismen i Sverige, som udlægges som en alvorlig trussel. Artiklerne bringes i alle fire aviser, og indeholder bl.a. navn og billede af 56 nazister. Journalisterne optræder anonymt, mens chefredaktørerne står frem, samtidig med, at der indføres skærpede sikkerhedsforanstaltninger på aviserne. Der er en vis debat om avisernes fremgangsmåde, som dog generelt støttes i Sverige bl.a. ved demonstrationer i en række byer.

Flere artikler sammenkæder de svenske begivenheder med danske forhold. Der dokumenteres visse personsammenfald og samarbejdsrelationer i forhold til danske nazister, og der er også enkelte forudsigelser af tilsvarende tilstande i Danmark. Der kan imidlertid ikke identificeres en egentlig dansk debat om forbud eller lignende, selv om mediedækningen er forholdsvis intensiv.

Mindre historier ultimo 1999-medio 2000

November 1999: Autonome støder sammen med politiet, da de forsøger at trænge ind til en nazistisk koncert i Torup ved Randers.

December 1999: Nazileder Jonni Hansen kører sin bil ind i nogle aktivister, der er ved at lave hærværk mod plankeværket om nazisternes tilholdssted i Greve – fængsles julen over.

Januar 2000: "Blood and Honour" nazisterne – udbrydere fra det "blødsødne" danske naziparti – rømmer deres "borg" på Langeland.

Januar 2000: Retssag om distribution af nazimusik i Sverige. En af de anklagede er den fremtrædende danske nazist, Marcel Schilf. (Frifindes p.g.a. forældelse i marts – dog uden mediebevågenhed).

Februar 2000: Markering af et års fællessang uden for nazivillaen i Nørresundby.

Marts 2000: Tiltale mod de tre nazister, der anklages for mordet på Björn Söderberg. Det bemærkes, at de er meget unge og kommer fra "pæne hjem".

Maj 2000: Bånd mellem nazister og hooligans fra England og Danmark.

Juli-september 2000: Nazivold og forbudsplaner i Tyskland (2 forsider)

I august 2000 når nazismen og kampen imod den i Tyskland frem til de forreste sider i aviserne. Det sker i forbindelse med, at spørgsmålet tages op politisk ved en forespørgselsdebat i Forbundsdagen, og den tyske regering går i gang med at arbejde for et forbud mod det nynazistiske parti NDP.

Forud er gået en måned med jævnlige beskrivelser (på udlandssiderne) af en tiltagende nazistisk vold i Tyskland. Artiklerne tager typisk udgangspunkt i konkrete episoder, hvoraf den mest prominente er mordet på en familiefar af afrikansk afstamning – Alberto Adriano, der havde boet i Tyskland i 20 år, og som blev tævet ihjel af tre nynazister, som han mødte tilfældigt på gaden. Når perspektivet bredes ud, er det situationen i det tidligere Østtyskland, der fremhæves. Her er den nazistiske vold forholdsvis langt mere udbredt end i vest, hvilket forklares med både sociale forhold (mange arbejdsløse m.v.) og historiske ditto (færre indvandrere og fortrængning af modsætningerne i DDR).

Under større mediebevågenhed drager kansler Schröder på rundtur i det østlige Tyskland og advokerer på én gang for et forbud mod NDP og en social indsats i øst. Ugen efter falder der hårde domme i Adriano-sagen til kanslerens tilfredshed.

Herefter fortrænges dækningen af den tyske nazisme igen til udlandssiderne – herunder de videre diskussioner mellem de forskellige tyske organer og politiske grupperinger om hensigtsmæssigheden af et forbud. Undtagelser er Jyllands-Postens forside den 10. november om en demonstration mod nazisme i Berlin med 200.000 deltagere samt en nærmest kuriøs forsidehistorie i Politiken om, at den sidste efterkommer af Dracula-slægten søger nyt slot i Storbritannien efter nazi-chikane og ildspåsættelser af slottet i Tyskland.

Forløbet omkring Tyskland i denne periode er ikke det mest medie-prominente i analyseperioden, men nok den klareste repræsentation af forbudsargumentet. Det sætter sig dog stort set ikke spor i den danske debat.

På den rent danske scene beskriver Politiken i oktober over to side 2-historier nazistisk chikane mod venstrefløjspolitikere og –aktivister, der fører til et borgermøde, som udsættes for angreb fra unge nynazister.

Januar-februar 2001: Mord på 15-årig i Norge – stor og principiel debat (6 forsider)

Med seks forsidehistorier på fire dage (30/1 – 2/2) er mordet på 15-årige Benjamin Hermansen (BH) i Oslo den begivenhed vedrørende racisme, som har fået den mest intense mediedækning i perioden. En fremtrædende placering i den danske debat illustreres af fire ledere om emnet i samme periode. De tre advarer mod at indføre forbud, mens den fjerde ikke beskæftiger sig med spørgsmålet.

Den unge norsk-ghaneser bliver stukket ned på åben gade af tre unge nynazister. Historien har flere tråde til Danmark. BH har tidligere været på TV efter at have været udsat for racistisk forfølgelse under en fodboldturnering i Nordjylland. Dertil kommer, at den formodede hovedgerningsmand tilfældigt pågribes i et københavnsk S-tog, hvor han kører uden billet. Samtidig er der flere artikler om, at de nordiske nazister arbejder sammen.

Mordet giver anledning til store demonstrationer mod nazisme i Norge og også en velbesøgt markering foran den norske ambassade i København.

I forhold til debatten om indskrænkning i nazisternes ytringsfrihed m.v. sker der det, at den norske regering sender en ekspertgruppe til Sverige og Tyskland for at studere modellerne der. En undersøgelse, der viser, at 71 % af nordmændene støtter et forslag fra den norske rigsadvokat om at forbyde nazistiske flag og symboler, optræder dog kun i en enkelt artikel i Politiken.

April-maj 2001: 1. maj i Berlin (1 forside)

Information har en forsidehistorie før og Politiken en beskrivelse efterfølgende af sammenstød mellem autonome og nazister den 1. maj i Berlin. Nazisterne havde – i modsætning til deres modstandere – fået lov til at demonstrere og blev paradoksalt beskyttet af politiet samtidig med, at processen frem mod et forbud mod NDP var i fuld gang.

Maj 2001: Afslutning på Nørresundby-protest

De syngende naboer i Nørresundby vinder kampen mod nazisterne, da Landsretten erklærer det testamente, som har givet nazisterne huset, for ugyldigt.

Oktober 2001 og maj 2002: Rapport konstaterer øget dansk racisme efter 11. september (2 Information-forsider)

Oktober 2001: Af en rapport fra EU's Center for Observation af Racisme og Fremmedhad fremgår det, at muslimer i Danmark har været udsat for voldelige overgreb i kølvandet på terrorangrebene den 11. september – hvilket ikke har været tilfældet i Jörg Haiders Østrig.

Maj 2002: Tilsyneladende den officielle lancering af samme rapport.

Februar 2002: Danisco-lukning, sociale problemer og nynazisme (Politiken-forside)

Danisco viser manglende social ansvarlighed i forbindelse med fabrikslukninger i østtyskland. Sociale problemer skaber grobund for en voksende nazisme.

April 2002: Nazi-trusler mod musikere (Politiken-forside)

Markering af politiske standpunkter blandt musikere har konsekvenser – både boykot, hærværk og trusler. Niels Hausgaard har fået dødstrusler fra nynazister.

Juni 2002: Regeringen forsøger at forbedre Danmarks ry vedr. racisme (JP-forside)

Regeringen vil bl.a. trykke pamfletter på engelsk og fransk, der forklarer den danske udlændingepolitik. Dansk Folkeparti tager afstand fra initiativet, idet man ikke mener, at Danmark skylder en forklaring.

August 2002: Retsindgreb mod muslimske organisationer

Formanden for organisationen Hizb-ut-Tahrir tiltales for overtrædelse af racismeparagraffen i form af opfordringer til drab på jøder. Samtidig undersøger rigsadvokaten, om organisationen kan forbydes, og en endnu mere radikal organisation, Al-Muhajiroun, melder sin ankomst, men nedtoner i første omgang aktiviteterne, mens initiativerne mod Hizb-ut-Tahrir afventes.

Konklusion/forventninger

At de største mediebegivenheder i perioden relaterer sig til udenlandske begivenheder lægger naturligt en dæmper på de bevægelser, de kunne tænkes at afføde i opinionen i relation til det aktuelle spørgsmål, som sigter til den danske retstilstand omkring racistiske gruppers ytringsfrihed. Man kan endda forestille sig, at de udenlandske begivenheder forstærker et billede af, at den danske tilgang til problematikken er den rette i modsætning til udlandet.

Der drages dog også paralleller til danske forhold, og især i forhold til Norge og Sverige tales der i forbindelse med de forskellige episoder om en udvikling, som også kan ramme Danmark. En egentlig debat i relation til spørgsmålsformuleringen findes imidlertid kun meget sporadisk og aldrig på en fremtrædende plads i aviserne. Det vil således kun være de mest politisk opmærksomme, der registrerer den. Det dominerende synspunkt er her, at man ikke skal falde for fristelsen til at indføre (yderligere) forbud mod nazistisk/racistisk aktivitet.

Det må på denne baggrund forventes, at der kan være mindre udsving i opinionen i restriktiv retning blandt moderat politisk opmærksomme i forbindelse med de tre store begivenheder i perioden. På grund af den intense mediedækning og de forholdsvis stærke koblinger til Danmark vil udsvinget sandsynligvis være størst i forbindelse med den seneste begivenhed, mordet på Benjamin Hermansen i Norge.

Da spørgsmålet involverer et væsentligt trade-off mellem ytringsfrihed og demokratiske beskyttelsesforanstaltninger er det endvidere plausibelt, at opinionen i en længere "rolig" periode efter en begivenhed vil "sive" tilbage til en mindre restriktiv balance.